

DEBRECZEN

POLITIKAI, TARSADALMI és KOZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.
Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Előfizetési árak:
Helyben és postán küldve.
Egy évre 10 ft.—kr.
Fél évre 5 „—
Negyed évre 2 „50.
Egyes szám 5 kr.
A lap szellemi részét illető minden közleményért a szerkesztőségbe birtokosokhoz kell fordulni.
Előfizethető helyben
TIBOLDI K. LAJOS és IG. CSÁTHY KÁROLY könyvtárakban és a kiadóhivatalban KUTASI IMRE könyvtárában és a postahivatalok nyomdájában a postahivatalok útján.
Négy határozati pontot tartalmazó nagy terjedelmű és többéves kiadású a legújabb érdekes felirattal Bélyegdíj minden kiadásra tartozik.
„Nyitólát”-ban megjelenő kélelmény minden postai sora 20 kr.
Hirdetések felvételére a kiadóhivatalban, KUTASI I. könyvtárában, valamint KUTASI IMRE MAN II. könyvtárában is.
Név nélkül vagy birtokos nélkül beküldött kéziratok nem vesznek figyelembe.
Kéziratok vissza nem adandók.

Kossuth Lajos iratai.

Társadalmi tevékenység a magyar köz-művelődés mezején

(Íratott a felvidéki magyar köz-művelődési egyesület felhívására)

3.
Faj a nemzetiség egy dolog; nemzet egy másik dolog. Amaz a születés véletlen adománya; emez a történelem alkotása. Amannak tere, kerete a magán s családi élet s a társas viszony, emezé az, a mit e szent szóval jelölünk: „Haza.” Ugyanazok egy nemzetiségnek több hazája lehet, tudjuk is, hogy van. Nemzetnek a földkerekségen csak egy hazája lehet, tudjuk is, hogy az egész világon mindent csak egy hazája van. Nemzet mindent a világon azon népfaj szignatúráját viseli, mely ezt a történelmi alkotást — a hazát — megalkotta; és reá nyoma a maga ismertető bélyegét alkotására; s azt a maga nevére iktatta be a történelem könyvébe. E tényben benne fekszik a honalkotó népfaj nyelvének állami jogosultsága, minthogy az jelzi a tipikus megkülönböztetést köze s más népfajok által alkotott hazák között, de míg a nyelv egy maga eléggé definiálja a nemzetiségeket, melyek nyelvének társadalmi jogosultságát amannak állami jogosultsága sem ki nem zárja, sem nem csorbitja, a nemzet szó fogalmát a nyelv maga ki nem meríti, a határok, melyeket vagy Isten vont nemzetek közé hegy s folyamrendszerekkel a földszínen, vagy melyekkel a nemzetek hazáit egymástól a történelem elválasztotta, szintén elemek a nemzetalkotás fogalmának s még inkább ilyen az, hogy ez elválasztó határok közt a közös haza nem csupán egymás mellé helyezett részek csoportosulása, hanem kollektív szervezet, melyet ugyanazon egy elv, ugyanazon egy eszmény köré testetített meg a kormányegység, a jó s bal szerencsében együtt élés közös kerete, az ugyanazon egy hatalom által behozott intézkedések, a szülőföld szeretete, a történelem. Innen van, hogy a nemzetiségű Alzázcia visszaszavargó francia hazájához, melytől erőszak elválasztotta, innen van, hogy az Aosta tartományi francia, a Sesia völgyi gressonai stb. német nyelvű s nemzetiségű nép magát olasznak érzi, valja, nevezi, s e fogalmi különbség a nemzetiség és nemzet közt az különbség a nemzeti nemzeti tény magyarázatához, hogy ugyanazon egy nemzetiség alkalhat, alkot is több nemzetet (példa Anglia s az északamerikai köztársaság és a külön-külön nemzeti egyéniségek fejlődött szláv nemzetiségek) s hogy többféle nemzetiségek is lehetnek egy nemzetnek tagjai. Így van sok másokon kívül Magyarországon is.

Időszerűnek véltem a nemzet és nemzetiség fogalmának e különbségére reá mutatni, mert Magyarországon sok mindenféle nemzetet hallok emlegettetni, pedig csak többféle nemzetiség lehet és van, nemzet ellenben csak egy lehet és van, s ez az egy nemzet az egységes magyar nemzet, mert Magyarország nem oláh, szász, szerb, tót, ruthén stb. ország, hanem Magyarország; ezé bontakozott ki a népvándorlások zúrájából, melyeknek kapuját az Árpád által vezérelt magyar zárta be; ezé lett a népvándorlás leülepedésével állandó alakba idomult új Európa nemzetének arany könyvébe beírva, s e beírásra pecsétet ütött egy ezer éves történelem, melynek változatos viszontagságain keresztül soha nem vesztette el azon szignatúráját, melyet, mint kétségbevonhatlan tény, az 1868-ik 44-ik t.-cz. e szavakkal konstatált „Magyarország összes honpolgárai egy nemzetet képeznek, az oszthatatlan egységes magyar nemzetet.” A míg magyar él, Magyarországnak ez oszthatatlan egységes magyar nemzeti típusát kétségbe vonatni, vagy megcsorbíttatni senkinek a világon nem engedni, nem is fogja megengedni; ez nem nemzetiségi, hanem nemzeti kérdés; nem fajsupremacia fogor itt fenn, hanem honalkotás történelmi típusa; a nem magyar ajku honpolgároknak vannak nemzetiségi jogaik, lehetnek nemzetiségi aspirációik, de ezeknek nevében nemzeti aspirációkat táplálni, faj-szűrésesség czimén kifele nehezkedni, vagy a magyar haza területi épségének megcsorbítására, avagy magyar nemzeti típusának elmosására törni, honarulás.

4.
És e honarulás annál galádabb bűn, minél nagyobb joggal hivatkozhatik a magyar azon kétségbevonhatlan tényre, hogy faj, mely hazát alkotott, nemzetet alapított, soha és sehol a világon nem volt kevesebb kizárólagos a nemzet más ajku tagjai iránt, mint éppen a magyar. Kialtó bizonyossága ennek az a jellemző tény, hogy Magyarország már egy ezred év óta Magyarország, s ez ezredév óta egy a meghódított mint bevándorolt nem-magyar

fajok mindegyike megtartotta nyelvét, nemzetiségét, nyelvek tüntek el, nemzetiségek olvadtak fel sok más helyütt a világon, Magyarországon egy sem, a magyar soha sem vetkőztetett ki nyelvéből, nemzetiségéből egyetlen egy nem-magyar fajt sem, pedig voltak idők, mikor tehette volna, anélkül, hogy csak ellenzéssel is találkoznék, mert a nemzetiségi erőzelem nem volt oly dagályos, mint korunkban; de legyen éreyn, legyen óvatlanság, a magyar soha sem tette, nemcsak nem tette, de sőt egyik-másik faj még terjeszkedett is a honalkotó faj rövidségével. Nem hiszem, hogy ilyenmire hazánkban kívül példa legyen a földkerekségen. Van okunk, nekünk magyaroknak van okunk fájlalni az óvatlanságot, mely e természetesen vezetett, s látva mind irányzatokat költ ki a halatlanság ez elnézés féskében, valóban ideje, legfőbb ideje, hogy megtéessék a veszteség helyrehozására, a mit az önfeltartás kötelessége parancsol, de egy ezredév történelme bizonyít a mellett, hogy a magyar fajnak a többi fajok irányában a kizárólagosság vagy éppen elnyomás soha eszébe sem jutott; mint most sem jut.

Míg másutt csaknem mindentűl a gőztes honalkotó faj szolgátságra kárhóztatta a legyőzötteket, mi magyarok önzerttel tekintetünk vissza azon több mint ezer éves tényre, melyet Toldy István („Régi Magyarország” című munkájában) ekként emlit fel: „Árpád — a honalkotó — nem verte le a meghódított népeket, hanem felemelte magához. Sem birtok, sem vallás tekintetében nem tett különbséget az új haza lakosai közt. Benschlött és magyar, keresztény és pogány egyenjogú avattattak az állam tagjaivá. Az egyetlen különbség, mely a népességet osztályokra szakította (a magasabb állás, melyet a hazát fegyverrel szolgálás nyújtott, ellentétben a föld népevel) minden fajjal és nemzetiséggel közös volt.”

Igy volt már Árpád korában ezer év előtt; s később is az európai társadalom fejlődésének azon korszakában, midőn kiváltságok mértékével méretett a polgári szabadság, s a nép zömének szolgátság jutott osztályrészeül, a magyar sem a kiváltságokat nem tartotta fel kizárólagosan a maga faja számára, sem a szolgátságot nem mérte kizárólagosan a többi fajoknak osztályrészeül, ha ezeknek zöme szolgánép vala, az volt a magyar faj zöme is, egy hajszálsznyival sem kevesebb szolga, mint amazok; a kiváltságok kerek asztalánál pedig helyet adott, bő helyet adott a honalkotó magyar magának mellett a meghódított és bevándorolt fajoknak, sőt ez utóbbiaknak tömegesen még kiváltságokat, szabadságokat is adott, míg saját fájának zömét szolgátságban hagyta sanjyaráni. Sem a kiváltságot, sem a szolgátságot nem kötötte fajhoz a magyar — soha. Amikor pedig a népszabadság kivívásának napja eikövetkezett, azt ismét nem kizárólagosan saját faja számára vívta ki, hanem kivívta minden faj számára; közös kincs, közös örökség gyanánt testvéries osztályra bocsátotta nyelv-, faj-, vallás-különbség nélkül, a jogegyenlőség alapján jogegyenlőséget helyezett azon anomáliák helyébe is, melyek az erdélyi részek hajdani szerkezetének bűnei voltak (s ott ma „irredemptákál” akarják azokat felláztatni, kiket az erdélyi részeknek a haza testéhez visszacsatolása amaz anomáliák bilincseiből redempusokká tett).

(Folyt. köv.)

Kossuth Lajos.

— A delegációk ueseli nem fognak már hosszabb időt igénybe venni s általános az a vélemény, hogy egy hét leforgása alatt az ülésszak véget ér. Delegátusi körökben úgy vélekednek, hogy a nyilvános tárgyalások simán fognak lefolyni. A magyar delegáció köréből — hir szerint — az ellenzék részéről gr. Apponyi Albert készül nagyobb beszédre, s valószínű, hogy Szilágyi Dező is főlfő szólal. Az osztrák delegatio költségvetési bizottságában Kálnoky gr. külügyminiszter a Poroszországból történt kiutasításokat illetőleg azon felvilágosítást adta, hogy hiteles információk szerint a kiutasítások Poroszországnak nem egész területére vonatkoztak. A berlini nagykövetségél a kiutasítások ellenében csak 31 felszólamlás történt. Nagyobb mérvű kiutasítás 150—200 egyénre vonatkozó csak Boroszországban történt és itt is lényegesen könnyebbítések eszközöltettek. A külügyminiszter adatokat közöl, hogy Krakkóba 238 orosz család 873 családtaggal érkezett, holott osztrák alattvaló csak 29 egyén és 30 család érkezett kiutasítva Gácsországba. A kiutasítottak nagy része gácsországi zsidókból áll.

— Trefort levele választóikhoz. Trefort miniszter leveliről mániában szenved. Legközelebb pozsonyi választóit boldogította egy nyilt levéllel, melyben közléseiket több mozzanata és tünete fölül mondja el nézeteit. Első sorban

a saját ressortján kezdi Hangsúlyozva emeli ki a népnevelés, az internatusi intézmény s a harmadik egyetem szükségét s pálcát tör az ifjúságnak a gymnasiumokba való módnelkül nagy öntelése felett. Végül — a magyar állam dissolutiójának előjeleit” emli.

— A forrongó Balkán. Oroszország hajlandó beleegyezni a personalunióba, de csak oly feltételek alatt, hogy az egyesült Bulgária uralkodója nem Battenberg Sándor lesz. — Karavelov az utóbbi napokban penzzel gazdagon ellátott izgatokat küldött Macedóniába, hogy az ottani bolgárokat felláztassák. — Milán király tudatta néhány kabinettel, hogy legközelebről kénytelen lesz elrendelni, hogy hadserege lépje át a bolgár határt. — Török kormány körökben a konferenciának rossz véget jónak, mivel az orosz kabinet minden békülékenység nélkül való magatartást követ. — Bulgáriában Sándor fejedelemnek az orosz hadseregből való kizárása nagy felháborodást keltett, de eguttal fokozta a ragaszkodást a fejedelem szeméye iránt. A bolgárok egyre fegyverkeznek és elvannak határozva jogaik érdekében a legvégsőig harcolni. — A kaneai görög ügyvivő miatt Törökország és Görögország közt fölmerült differencia eleesebbé vált. — A porta felhatalmazta a kaneai kormányt, hogy szakítson meg minden összeköttetést az ügyvivővel és ha a görög kormány nem hívja vissza az ügyvivőt, nyuljon más eszközökhez. Delyannis kormányelnök a porta kívánóságát, mint indokolatlant, visszautasította. — A szerb határon újabb csetepaté történt, melyre a két hadsereg közelsége adott okot. Trn környékén két órárt átütözött össze egymással. Mintegy 300 szerb ugyanis 25 bolgár akart bekeríteni. A viszavonuló bolgárokat a szerbek bolgárterületen 1—2 kilométernyi távolságra üldözték. A szerb sereg egy hadosztálya megszállotta a Zaribrod körüli magaslatoakat. A szerb csapatok folyton serik a bolgár határt s casus bellit akarnak provokálni. — Neldud a konstantinápolyi értekezlet hetfői ülésén kijelente, hogy Oroszország a porta legyeres beavatkozását Kelet-Ruméliában s a statu-quoante helyreállítását csak nemzetközi ellenőrzés mellett fogja megengedni. Ily körülmények között Törökország a beavatkozást valószínűleg vissza fogja utasítani.

— Az új osztrák-miniszterrel írják Bécből: Gautsch von Frankenthurn új organisator. A Theresianumban és a keleti akadémián megmutatta. Vezetése alatt mind a két intézet gyors virágzásnak indult. A mellett gratissima persona. A miniszterelnöknek bizalmas jó embere és ő felsége kegyeit, a theresianumi „császárjdi” általa megpendített eszmények ugyan csak általa való letesítése óta nagy mértékben bírja. Ausztriában szokatlanul gyors carriére-je pedig sok reményre jogosít. Hogy politikailag szintelen, az ott, a hol a politika annyit sok színt: még nem is a legnagyobb baj.

— Az angol választások. Angliában a választási mozgalom most veti a legmagasabb hullámokat. A pártok fővezérei is teljes akcióba lépnek, hogy személyesen süssék el azokat a nagy agyakat, melyek a választási küzdelemnek kimenetelére döntő befolyást szoktak gyakorolni. Salisbury kormányelnök a londoni választók elé lépett, hogy a konzervatív kormány politikáját minden kedvező oldalról feltüntesse. Gladstone, a liberálisok vezére, Edinburgba utazott, hogy a skót választókba, a liberális tábor legrégebb híveibe, új bizalmat és bátorságot öntsön. Ha a vezérekről kellene következtetni a csata végeredményére, csak a konzervatívok lehetne a győzelem pálmája.

— A francia parlament tegnapelőtt megnyitott s a képviselők már elnökölését is megválasztotta. Az elnökválasztás tulajdonképen Rochefort égisze alatt ment végbe. Csak azon jelöltet kapták meg a többséget, kiket ő nem kifogásolt.
Az egyik elnöki székre Spuller, az ismert opportunist és egykor Gambetta benső barátja jelöltetett ki. Rochefort azonban nem fogadta el, a radikálisok nem szavartak reá s így Spuller az első választásban nem kapta meg a kívánt többséget. A második választásban azután a radikálisok és monarchisták együtt szavartak, minek folytán Spuller megbukott s Rochefort jelöltje győzött.

— Külföldi hírek. A Karolina-kerdés a legújabb berlini jelentések szerint békes megoldást nyert. Leo pápa a legnagyobb tapintattal végezte kényes követhető feladatát s mindkét fél belenyugodott eldöntésébe, mely már közzétett a berlini és madridi kabinetekkel. Az eldöntés lényege azonban még nem hozott nyilvánosságra. — Uj német konzulatok. Hir szerint terve van véve, hogy Németország Kalkuttában főkonzulatust, Bombayban konzulatust, Preamban alkonulatust állít. — Az angol kormány elhatározta,

hogy 10 új angol sorgyalogsági zászlóalj alakítását fogja javaslatba hozni. — Parnell Liverpoolban beszédet tartott, melyben azon óhaját nyilvánította, hogy Gladstone maga terjeszteszen a választók elé Irszág kormányására vonatkozólag oly tervet, mely a birodalmi egységgel összeegyeztethető. — A bécsi Fremdenblatt pusztá koholmányok nyilvánítja a b. Pino és Falkenhayn miniszterek legközelebbi visszalépését, valamint a kabinet később álló átalakításáról szóló híreket.

Az érem másik oldala.

III.
Tegnap cikkeimben a Révész Imrere hivatkozás azért történt, hogy ezzel a zsinat szellemére, a zsinat uralkodó hangulata is némi tényt derítsek. Erdemes ugyanis kiemelni azt a jellemző adatot, hogy arról a R. I.-ről „aki egyházalkotmányunk minden átható alapelveinek a lehető legtisztább népképviseletet vallá” s ebből folyólag nyitlan hirdeté, hogy az alapot a lehető legmélyebbre levigyük és valódiszilárd talajra tegyük” — a zsinat élnöke b. Vay Miklós megnyitó beszédében így nyilatkozott: ki foglalkozott években keresztül több zsinati ügyekkel, mintha életben maradt volna, annak ma egyik legkiválóbb tagja, a nagy tudós, tiszta lelku és rendíthetlen hitű protestáns: R. I., felejtetheten emlékü hittestvérünk; méltó tehát, hogy felemeljük azok által is halhatatlan nevé, kikert e téren annyit dolgozott és fáradozott!”

Ez a jelenet magában is fényes világot vet a zsinat szellemére. De még ennél is döntőbb mozzanatra hívom fel a közfigyelmet — legyen ez nekem minden ellenkező argumentumot homályba borító bizonyosság! — arra ugyanis, hogy a mikor a mi képviselői alkotmányunktól sok tekintetben eltérő erdélyi egyházkerület szervezete, azon alkalommal érintetlen hagyott, a jövőben követendő irányezsmeként a 9. §-ban határozottan kilelt az mondva, hogy „alkotmányát, a jövőben is, a képviselői rendszer elveivel összhangban tovább fejlessze”. Hogyan mondhatta volna ezt kiazsinat, ha a képviselői rendszer magasztos elvét az egyházalkotmány megdönthetetlen alapelveinek nem vallja vala!

Kár tehát, tudcsigazott doctrinák kedveert, oly szűkkeblűséggel gátolni a presbyteriumok választási jogának a törvényben megállapított gyakorlását. Az apost. evangélikusok egyetemes gyűlésén a közelmúlt napokon hangoztatá b. Prónay Dező az egyetemes felügyelő: „nem látok esztelenséget abban, hanem az elveknél szükség szerű logikai következtetéseggét, hogy protestáns egyházunk széles alapu demokratikus szervezettel bír. Tehát abban az egyházban, mely még nemzetiségibajokkal küzd, ily elveket mernek még az elnöki székéből is hirdetni! Hiszen az egyházi törvények újból feltérjesztése alkalmával szerkesztett feliratunkban fennek hangoztatuk mi is, hogy „a reform. egyház mindig oda működött és működik, hogy hívei nemcsak az egyházak hű tagjai, hanem a hazának is alkotmányos rendet és szabadságot tisztelni tudó, kellő nyelvtellegel bíró polgárléhesenek” büszkén hirdettük, hogy: „egyházunk multja bizonyítja, hogy annak kevelében a törvénytisztelét kedzettől fogva örökölő tulajdon volt”. Hát ezeket az igazságokat csak addig hirdettük, a míg szükségünk van reá s mihelyt a megváltozott tartalomnak más új formát keresünk — világosabban: mihelyt „a helyzet logikai következményeként” keletkezett új jogunkat gyakorolni akarjuk (hiszen elég „új kötelességek” is háramlottak reánk!) akkor elfelejtkezünk rólok és mindjárt „nem nyilt ellenszékrol”, „reform irányzatrol”, „új taktikáról”, „belopárol” és más hasonló szép dolgokrol koll hallanunk?! A rég mult időknek „semmiféle díszonans hang által nem zavart egyetértését” — bizonyára nem ilyen „taktikával” teremtették meg áldott emlékü atyáink!

Azoknak, akik a protestantizmus életfaja leveleinek a zörrenésétől is félnek, legyen szabad e kérdéshez befejezőll Szilágyi Ferencnek a reformátio három-százados ünnepén Kolozsvárt elmondott beszédéből e gyönyörű ezavakat idéznem: A protestantizmus nem valami bevezétt vagy megkötött, de csak megindított és szüntelen növekedő intézet, mely szerint hovatovább igazabb polgárok és kereszténynek fejlődnek ki. A tudós reformátorok akkor készült vallástételeikben nem határhávet tettek, de

GYÁR

mindenemü más... 63-66 mm. 6 ft; permentve.

cellii SEPPEK,

a gyomor min... ellen, felülmutatlan az... gyomor... szaga... felbő... gyomorhurut, gy... húgokképződés, ágos nyalkképződés, gúgás, undor és hányas, ajas (ha az a gyomor... eréd), gyomorgörcs... a gyomornak... terheltége étel és ital... gillista-, lép- és máj... rászeres bant... ellen.

ára használat 35 kr. Dr. Rotschneck E.,... gyógszertárbau... arczságnban.

máza szé... törek eladó, megetethető, világosítást... tisztarttság... n. Posta Po... ye.

KITÜNTETÉS SZÉKES-FEHÉRVÁR ezüstérem 1879.

ISZOKLEVÉL 1871-ben.

kezdőpontot jegyeztek. Különben pártosok lennének az anya...

Több eszme, több igazság van e páromondatban, mint az ultra-conservatív urak...

Amit L. III. és IV. cikkében alapítélenek védelmére felhozni jónak látjuk...

Abbeli előadása, hogy az egyházi közakarát, fel a konventig mikép keletkezik...

Dr. Kovács Sándor

Még csak egyet! Ugy az indítvány aláírói, mint L. nagy súlyt fektetnek az utószínt...

Hogy erre az ajánlásra mit mondtak az egyházkerületek — mindnyájan tudjuk...

Azonban legyen szabad már most valamit kérdenem. Ezt: követhet-e a zsinat törvénytelenségét? Nem követhet. Miért? Mert...

A debreczeni hírlap-irodalom.

Debreczen jómódu gazda város, sok benne a hulladék. Ezért van fölötté oly sok varju, mint sehol másutt; ezért el meg benne minden idevetődött proletár — ezért van itt oly sok lap, mint — Budapestet kivéve — ez ország egy városában sem. Ha Pityi Palkó III. elemi iskolai tanuló politikai napilapot indítana meg, Katlan Czirmoska backfisch pedig közlönnyel idősebb háziasszonyok számára, mindkét lap szerezné 160—200 előfizetőt és elegendő hirdetést is a negyedik oldalra. Megélnének — a hulladékból.

Azonban — ne értsünk félre. Véténünk, ha a már létező lapokra vonatkoztatnók ama megjegyzéseinket. Debreczenben sokkal finomabb izlésű a publikum, mintsem hogy oly lapot tartana fenn, a mely a tisztességet készakarva sértené, vagy előfizetne oly lapra, melynek szerkesztésüknél szűkebb körülményeket, megbeszélés végett ajánljuk h. lapíróink figyelmébe.

melyben legalább valami jó ne volna. Inkább azokat óhajtuk figyelmeztetni, a kik esetleg új lap megindításánál álmaival foglalkoznának. A szellemi és anyagi erő elforgatása nem vezet jóra; a régi lapok megsínylik, az újak e miatt nem vergődhetnek zold ágra. A két nagy párt közlönnye, a „Debreczen” és „Debreczeni Ellenőr” című napilapokon kívül itt vannak még:

3) A „Debreczen-Nagyvárad” Értelmező” hetilap, az ország legrégebbi, idestova félszázados életű lapja. Van sok hírdetése, dióhéjban közli a hét eseményeit. Mint öreg urna a sajtóban, hivatása a közértelem higgadt és részrehajlatlan szempontjáról itélni oly kérdésekben, a melyekben más lapok — tartózkodó állást kénytelenek elfoglalni. E hivatását most kellően be is tölti.

4) „Debreczeni Hírlap” — a mely pénteken, tehát oly napon jelenik meg, a mikor a politikai lapok (kaucziójuk korlátossága miatt) szünetelnek.

5) „Debreczeni Híradó” hetilap, meglehetősen élénken összeállítva.

6) „Villám”, képes ércslap, melynek erejét kivált az ügyes debreczeni jargon-közmikum képezi. Elcél, többnyire a nélkül, hogy bántana, a mit a budapesti ércslapokról eszméig lehet elmondani. A nehézségek leküzdése után — igen szépen kiűtheti magát.

7) „Társadalom”, mely igen praktikus cselekedett, midőn előfizetett egy jó „könyvomatura” s így vannak első rendű íróktól eredő szépirodalmi közleményei is.

8) „Debreczeni Protestáns Lapok”, a modern prot. autonómia-ellenes irány szolgálatában.

9) „Prot. népiszkola” és

10) „Közlönny”, a főiskolai hittan-szaki önképző társulat közlönnye.

Hát bizony sok ez, nagyon sok. Valóságos tultengés és tultermelés a hírlapirodalom terén. Elegendő arra nézve, hogy a kiadó és szerkesztő urak gondolkozhatnának egy hírlap-egyesület létesítésén. Célja lenne az, hogy a hírlapírókat, kik — a mostani polemikus világban — egymásnak születtek ellenségei, kissé közelebb hozná egymáshoz s ha kell, olynemű fejeimet gyakorolna, mint a Budapestien alakult és már Isteben boldogult hírlapírói kör akarta volna s a mint cselekszik például az ügyvédi kamarák. A kiadó és szerkesztő között közvetítő szerepet gyakorolhatna s itéletet oly esetekben, a melyekben egy-egy polemia hangja túl talált lépni a higgadtág határörvidéken. Ha egy ily egyesület választmányába felvenné a közönség egy-egy kiválóbb és tekintélyesebb tagját, kellő súlyjal és sikerrel gyakorolhatná fentebb körvonalozott feladatát.

Egy társaságban, a melyben az eszme megbeszéltetet, egy választmány — próbaképen — követhetőleg állapított meg:

elnök dr. Török József, mint legfőbb irodalmi fórumunk, a magyar tud. akadémia rendes tagja, —

három f. szerkesztő, — gróf Vay Dániel, —

Szűts István, ak. lev. tag, Debreczen.

történelmének jeles írója, — Komlóssy Arthur, — K. Tóth Kálmán, — Geresi Kálmán, — és egy kiadó.

Ezen kívül — minden egyes esetben — a felek neveznének meg egy-egy képviselőt.

Méltótaskék ezen futólag papírra vetett terv fölött gondolkozni. Ki tudja hány költség és néha igen szomorú eredményt sajtópórt, ostoba párbajt és irva, vagy tetteleg elkövetett botrányt lehetne megelőzni és fölöslegessé tenni ily üdvös társulás útján és a közönség kiválóbb részének bevonásával. Sőt a közönség is nyerne ezáltal; ha egyebet nem, fórumot a nyitlteri durvaságok ellen, mely rovatra nem mindig van befolyása a lap szellemi részét vezető szerkesztőségnek.

Az első lépést megtettük, azon lapoknak melyek nem csupán azt tartják helyesnek, a mit a hírlapírók vagy önmaguk indítványoztak, várjuk a terf. felekarolását. Mert a hírlapi viszonyok úgy, a mint most vannak — legalább is tarthatlanok!

Helyi hírek.

Gróf Teleki Sándor ezredes, a hírvés író, Debreczen

városának igaz és őszinte barátja, tegnap este 9 órakor meghalt. E megrázd hirt hozta a táviró debreczeni, utolsó betegsége folytonos aggályal kísért barátainak. Egy fájdalom mütétet átlott ki torkán; a sebláz ismétlődött s a nemes gróf eletről orvosai lemondottak. Tegnap délben már végrendeletét készítette el — a mai napot már nem érthette meg. Utóljára a Kossuth Lajos névtűnépét ülő elvtársak körében láttuk őt, oly dőlczegnek, épnék és vidámak, hogy láttára gony lett volna a halálról szólni. Ma már vége mindennek, gróf Teleki Sándort nem látjuk soha többé! Érdekes mozzanatokban oly gazdag életének rajzát, röviden adjuk a következőkben:

Teleki Sándor (széki) gróf, ezredes, János gróf fia, szül. 1821. jan. 26. Kolozsváron, 1830-ban a kolozsvári kegyesrendi szerzetesek konviktusába adták be szűlei s öt évig maradt ott; 1833. Tancsics Mihály lett a nevelője. Iskoláit elvégezve a marosvásárhelyi kir. táblánál volt jurátus s az ügyvédi vizsga letévesése után a berlini, jena, hallei és boroszlói egyetemekre ment ki. — 1841-ben Lichnovszky Félix hggel, ki karlsruh tábornok volt, Portugálba és Spanyolországba utazott, Barcelonában azonban elfogták s csak Lesseps Ferdinánd akkor ottani francia főkonzul mentette meg a halálos büntetéstől. Franciaországban keresztül visszatért Berlinbe s ott folytatta tanulmányait; de Liszt Ferenczel megismerkedvén, vele Olaszországba s onnan Párisba ment. Haza térvén Kóvárdideke egyik kerülete követté választotta őt az országgyűlésbe. A 48-ki forradalom kitörésekor Kóvárdidek főkapitánya volt s beállt közhonvédek a 10. honv. zászlóaljba, Kossuth azonban visszaküldte őt meggyébe főkapitányul és kormánybiztosul. Majd őrnagy és ezredes lett Bem seregében végül pedig az erdélyi hadsereg felügyelője. Ekkor bocsátotta Petőfinék s ifju nejeének rendelkezésére koltói kastélyát. Jelen volt a vilgosi fegyverletételnél; onnan az aradi várba vitték, onnan kiszabadulván egy ideig

A „DEBRECZEN” TÁRCSÁJA.

A szép szivaráros leány.

Nem volt dalomnak eredménye! — Nem kell ma a dal senkinek, — Hisz ma a lányok szíve, mint a Montblanc jege olyan hideg! Ó, a kit én megénekeltem, Nevet az égre fölírám: Nem hallgatott szívem dalára, A szép szivaráros leány!

Bementem hozzá szivdobogva, — Hogy első versem megjelent, — Ott állt szivaros-katályák közt, És olvasá a „Debreczen”-t, — „Ki írta ezt a számár verset?” — Ily szó fakadt ki ajakán — Gyulaynál kegyetlenebb vagy, Te szép szivaráros leány!

Szent Dávid is, ki Góliáthot Parittyakövel leüté, — Lantos vala — s jutalmazásul Felvették a szentek közé, — Oh én nem vágyom ezen té lenni, Hisz már ugy is elkárhozám, A mint szeméidet megláttam, Te szép szivaráros leány!

És e szemeknek birtokosa, Oh mily kegyetlen, mily hideg! Nem hat rá semmi a világon, Nem hat rá a zengő ideg! Pedig megijedt volna ettől

* E verset melegen ajánljuk a pénzgyűm-niszterur figyelmébe!

Még Góliáth is a csatán. . . Csak te read nem volt hatása. Te szép szivaráros leány!

„Olcósbban a szivart!” esengve Így zengett hozzád hő dalom — „Ka’ Gacháit! — mondá — nem a kusznak itt!”

S elhalt a keres ajkamon, — Kifizetém a szivar árát, „Adieu!” — e szóval távozáam. . . Ne zengjen több dalom föléd, Szűkkeblű, szűk marku leány!

Kósa Barna.

A magyar színészet multjából.

1792-ben. Közli: Zilahy Gyula.

Gyorsan gyorsan . . . — Egy század van az idő háta megett. . . Gyorsan peregnék az évek hiába. — Ördögök vannak foga szekere elé: azok cibálják oly boldog sebesen. — A gyermek érett lesz, mielőtt nagy lenne; bölcs lesz, mielőtt ostoba lehetett volna.

Minden véntül rohamosan. Aszent oltárok leomlanak. Az idealismust a realistikák tönkre tevék; csak siralmas jajtása hallatszik a távolból olykor olykor fel: a „haj” szóra hideg marad szívünk.

A költészet? az pedig rideg pényre éhes okosság ma már. — Sokszor elgondolkozva magamban, — kifejezhetetlen érzések, különböző látványok lepnek meg, végig tekintve egy század történetét s annak az ideálatti haladását.

— Megjelené löttem a vérző Julius Caesar, a halvány Cassius, a sötét Machbeth, az ősz haját tépő Leár, az epedő Romeo, a dühös Othello, a kétkedő Hamlet.

Árnyak rajzolódtak a levegőben hirdetve, hogy uralkodásuk századokat él, ti emlékeztetek, de ő előtök nem lebeg e szó . . . „Memento”

Csak a színész érzi azt. Szegény színészek. — Mi hirdetői a nagy eszmék, a szelid erkölcsöknek: — Mily dicső, mily öröm átélni az életet a költők gondolataiban!

Oh! mit nem rejtenek azok a vészpö függönyök! Minő tündérvilágot varázsol elő a csemetyű egyszerű hangja!

— A virág elhervad egy rövid tavasz után s még illatát sem éli túl. . . — A színész meghal: — Megjelenik az asztalos, ki annak idejében a szinpadot készíté, — azt a kis világot, hol a színész él, ábrándozott, aratta a tapot és a babért. — Ma ugyan oly közönytől szegéz őt szál deszkák össe. Egy másik, egy örök világ az, hol nem érez, nem boldog, nem szenved: — Kossuth párnáján nyugszik ugyan, de a szerelmes levelek illatát nem szívja már, nem uralkodik az emberekben, s még a sirás is a catastropha után jelent meg, midőn a lehulló függöny már eltakarta a tragédiát. Eltemették, elfeledték: temetésére nem megy ki a tömeg, mely megtapsolta: — Nem ütletnek virágot a sirja szélére a nők — kik vele ábrándoztak. — Ilyen a színész élete: — de megnyugodott e végzetbe ő már, s a mi bizonyosan eljő — arra vagy nagyon kevessever, vagy soha nem gondol, s az a — halál. . .

— Most vessünk egy pillantást a magyar színészet gyermekkorára. Mikor még zaenge

ifju volt ő — sokáig árván, minden gyám és támasz nélkül kellett küzdenie, mily sok akadályt kellett legyőznie e mai napság, midőn egy század erőitől hatalmas vallait, átlépte a határt, hol a szép férfior veszi kezdetét.

— Egy századdal ezelőtt a színészi pálya csak tövisseit érezteté, s papjai számára nem igen biztosítá az anyagi gondoktól ment megélhetési módot. A hideg közöny, részvétlen megélhetési módot. A hideg közöny, részvétlen megélhetési módot. A hideg közöny, részvétlen megélhetési módot.

Thalia szolgálatába állva, e nagyfonoság nemzeti ügy vándor apostolaiá lettek, mint fáradhatatlan uttörő nemzeti munkásokat az utókor van hivatva méltányolni azt, s azért mi meleg elismeréssel és hálaikkal adozunk nekik.

— A színészet történelmének megírása már nem keshetik soká: — Sok fáradozást fejt ki ez ügyben Dr. Szabó Gyula, kolozsvári tanár és régész; ki nemes buzgalommal dolgozik e nagybecstű munka megjelésén.

— Egy alkalommal „dolgozó szobáját” léptem, hol ő — éppen két régi okmányt lázas érdekltséggel forgatott kezében.

— Mindkét okmányt, eredeti ből — mely a kolozsvári múzeum könyvtárából jutott Szabó Gyula kezéhez áttekintés végett, — lemasoltam.

Ez alábbi két okmány 1792-ben kelt, s egymással összefüggésben állanak. Az első okmány a sok vajadás után létrejött „Magyar theatrum” igazgatója s tagjai között kötött szerződést tartalmazza, s az következőleg hangzik: —

Aláírottak soféle viszontagságok után a melyek a magyar theatrumnak majd két

* E verset melegen ajánljuk a pénzgyűm-niszterur figyelmébe!

az alföldön bujkált, tábornok kocsisa B. tinápolyba menekült, itthon vagy onn itélte s in effigie felállamcsinyje után Londonba ment tehát onnan is számúres deklarációja má többi hontalonnakkal pült meg. A krimi szágba, onnan Svá s elvette Longdale Johannát. 1858-ban Garibaldival, szolgáratban, később Szic Nápolyban is s egyi halhatatlan „ezerek”-üzetés után végre h nász utáni amnesztiát is visszakapta. János es egy leány szetszóra jelentek ban; önállóan meg (Budapest 1869); másról (u. o. 1871).

* A debreczeni egyesület a lefolyó mány és 17 bizottsá ben a miniszterium, gánosoktól beérkezet el. Belépett mint alsági egyesületbe s ország szövetségébe utján az országos tan yezése mellett létre késszítő szöve állása óta 57000 liter egyike az ország leg szövetségeseinek. A t lata folytán szervezte folyam. Kezdeménye meg Debreczen város mely már virágzó álla valóságának legfényes tott a terjesztés vége jó velemagokat, mon schkvalier arpat, Peribabot szét. Pártolta a s végül maradandó gazdasági gépraktár, költséggel 1 drb. 15 szóra való gépet, 1 drb. réti gyálat, 1 dr. ezeket csak is a kop mellett tagjainak hasz saletnek az év bezára évdiás összesen 200 tekintve az egyetnek frtja, alapítványban 59 4295 forint 40 kr. Ev Rendes kiadás 367 frt ből 228 frt. Tagsági il László, tiktár.

* Jogászból. A 1886. jan. 11-én sepe rendezek. A rendező alakult meg: Elnök: Alelnökök: Baró F Solymossy István. Ellenőr: Sz u Ross Sándor. Bizot István, Bernáth L ján, Falussy Arpá jos, Horváth End Krasznay Sándor Paksy Sándor, ifj. pos Béla, Ujváry Sándor. E névsor elő bál sikerére nézve. A bár az utóbbi időben nagy látogatottságnak dolgában nálunk is e

esztendőnek elfolyásá tatták, most csakagya ajlottunk össze, hogy e igyekező szándéknak el ról itten, szabad k. P e gár, Protaszévitz Józse kik ezen magyar theat veléptük, ezen kontrak tudniillik:

1-szor. Mi megős Protaszévitz urak bazi is semmi részt nem va duból, csupán a haza ven, annak tetszésétől pen választottuk őt kegy hogy ő kegyelmének theatrumnak mindenfele zetekben, egyéb költe legyen; a melyre nézv lyással Protaszévitz u társaságnak, a fündust a a melynek elérésére

2-or kötelezzük al hogy tökéletes egyezsé van, a mibe a fizetés (tudniillik, hogy az első May számolván, minden más négy héthe ki kine szabódik a director ur 20 forintnál nem lesz.) vatalunkban igaz hazafi kiszabott idő alatt azt nikünk hiven, józanon ig elérésén, a mostani tago het kitenni, hanem ha (publicum szava rekeszte gyelmének pedig

3-szor, Tudniillik olyképpen tökéletes dis

